
De adviesaanvraag

Op 25 november 2002 ontving de Gezondheidsraad een brief met het verzoek van de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Mevrouw drs. Clémence Ross-van Dorp, om een overzicht van de stand van de wetenschap inzake gevolgen van rampen (kenmerk van de brief: GVM/2331336). De tekst van de adviesaanvraag luidde als volgt:

Weledelgeleerde heer Knottnerus,

De laatste tien jaar heeft zich in Nederland een aantal rampen voorgedaan, die voor de getroffen en ingrijpende consequenties hebben gehad en nog steeds hebben. Gedacht kan worden aan de vliegtuigramp in de Bijlmer, de vuurwerkramp in Enschede en de brand in een café in Volendam. Gebleken is dat sommige getroffen jaren na de ramp nog steeds met een slechte lichamelijke en/of geestelijke gezondheid kampen. Vooral in de nasleep van de Bijlmerramp kwam het handelen van de overheid jegens de getroffen onder scherpe kritiek te staan. Een belangrijke vraag is wat er kan worden geleerd van ervaringen die inmiddels – in Nederland en wereldwijd – met opvang en begeleiding na rampen zijn opgedaan, zodat gezondheidsklachten na eventuele rampen in de toekomst zoveel mogelijk kunnen worden voorkómen of beperkt.

Ik verzoek u om een overzicht van de stand van de wetenschap met betrekking tot de (middel)langetermijngevolgen van rampen, op geleide van de volgende vragen:

- Wat is er bekend over het voorkomen, de diagnostiek, het verloop en de prognose van gezondheidsklachten na rampen?

- Wat is er bekend over de effectiviteit (doeltreffendheid en doelmatigheid) van de professionele opvang en begeleiding na rampen?

Ik verzoek u bij uw advisering, die een verkennend karakter kan dragen, in het bijzonder de volgende thema's en vragen te betrekken:

- Het soort gezondheidsklachten die na een ramp kunnen optreden, waaronder lichamelijke onverklaarde klachten (LOK). Zijn er verbanden met aard en oorzaak van de ramp?
- Voorspellende factoren voor het ontstaan en het in stand blijven van deze klachten. Zijn er personen of groepen die een verhoogd risico lopen om deze klachten te ontwikkelen?
- De wisselwerking tussen de klachten en de oorzaken waaraan deze klachten worden toegeschreven (risicoattributie).
- De invloed van de media.
- Overzicht van (buitenlands en Nederlands) onderzoek naar de effectiviteit van professionele opvang en begeleiding na rampen en beschrijving van de resultaten van dit onderzoek. Zijn er wetenschappelijke bewijzen dat schade aan de (geestelijke) gezondheid (op termijn) door professionele opvang en begeleiding kan worden voorkómen of beperkt?
- Aanknopingspunten voor adequate interventies na rampen, indien mogelijk gespecificeerd naar aard en oorzaak van de ramp. Te denken valt aan mogelijkheden voor de overheid om te anticiperen op te verwachten klachtenpatronen bij risicogroepen, aan adequate risicocommunicatie en voorlichting, aan bevolkingsonderzoek en -monitoren en aan professionele hulpverlening in de diverse fasen na een ramp. Is het mogelijk randvoorwaarden te formuleren voor adequate professionele opvang en begeleiding na rampen?
- Tijdstip van opheffing van de na de ramp in het leven geroepen specifieke opvang- en begeleidingsstructuur. Wanneer is het verantwoord of geboden om specifieke (na)zorg na een ramp te beëindigen?

Hoogachtend,

de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
w.g. drs. Clémence Ross-van Dorp